

САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Х а б м а т
1931 оыл алтынны
ыйтан тахоар

№ 67 (5267)

1979 оыл. Бэс ыйын 7 күнэ
чэппизр

Санаата
2 харчы.

САЙЫНҒЫ КЭМНЭ-ӨЛГӨМ ҮҮТҮ! „Элгээйи“ совхоз сүөсүһүптэрин социалистической эбэһээтэлэстибэлэрэ

ССКП Кини Комитетин от ыйы
наары уонна сэттинсэһээтэ (1978 с.)
Пленумдарын уураахтарынан уонна
ССКП Кини Комитетин Генераль
най секретэра, ССРС Верховнай Со
ветин Президиумун Председатели
табаарыс Л. И. Брежнев ыйыналары
нан салайтаран, Ленин орденнаах
«Элгээйи» совхоз рабочаһдари, су
лууспаалахтара уонна инжениергэй
техническэй үлэһиттэрэ орус өлүк
на соруахтарына ситиһинээхтик то
дорор иһин алуурдуулаахтык үлэ
диһэлэр.

Биллэххэ, сүөһү инитини үлэһит
тэригэр, мээчирин кэмнэ таба туһа
ныма саамай иниттэргэ күннэргэ үү
нүдэр. Сайынны кэмнэ 5т уонна үүт
сүрүн өттү отобуларын үчүгэйлик
өбөлбөт. Ол иһин мээчирин түөрт
ыйыгар хас бирдин илхитин 950
килограмман итэһиэ суох үүтү ылар
га, үүт калыбы иһин 3550 тоннага
төрүөрдөн аасыт сайыннаагар 304
тоннанан элбэтэргэ, хас бирдин
инхитан үүтү ылыны бөлүөрүнү
таагар 120 килограмман үрдэтэргэ
социалистической эбэһээтэлэстибэ
ылынабыт. Үүт тоһарынан 90 бы
рыһаанга тириэхпит, тоһуоретко
да 3200 тонна үүтү, итинтэн 40 бы
рыһааннан бастык суортаарынан
туттарыахпыт.

Социалистической эбэһээтэлэсти
бэтигин толорор туһугар манник
дьаһадлары олоххо киллэрэтиэхпит;
— сүөһү мээчирэтиэ таһаарыа-

ны үчүгэй тэрээһиннээхтик ытан
бэс ыйын 5—10 күннэргэ бүтэрэ
хит;

— хас ынах аайытын төрүөбү
ылыны улахан ыйыныбытын уу
руохтут;

— сайынны кэмнэ 3900 ынаар
ынары барытын механической ма
шинаан хабыхабыт, 400 инити
тиэх инки фермага молочнопродук
циларын хит. Хас ферма аайы КВ
300 котеллары, электрооборудов
ани ууну ылытар, онтон да агын уса
новкалары инжениер туһаныахпыт.
Хас ынах аайы сууккара 40-50 ки
лограмман итэһиэ суох көөнөрү
дүбүт эбэн аһылыга састэргэ суот
талабыт;

— үүт хаачыстыбатын тупсарар ту
һугар хас ферма аайы үүтү араас
тыр, сойутар установкалары туру
ордуоттут;

— сайынны кэмнэ үүтү ылыны
үрдэтигэ бары специализатор, ман
ныксыттар, бостууктар инитини
тэри үрдэтиэхпит, үлэ күннэргэ ре
жимин кытыаахтык тутуруохтут,
хас бирдин ферманы инкитин бо
туруунан хааччылаахпыт уонна сме
цаны аһахтыы-маннык-ыһаа-суу
кара 14 чыветан итэһиэ суох кэмнэ
мээчирэни тэриэхпит;

— хаанылааары суох үлэһит иһин
социалистической куоталаһыны
кытык тэчитэхпит, декада аайы
биргээдэлэр, отделениелар уонна
сүөсүһүттэр куоталаһыларын тү

мүктүөхтүт, социалистической куота
лаһыны специализатор, дека
да түмүгүнэ Улэ иһин алтын бы
лаанын көтөрүүнү олохтоттуктут;

— хас ферма аайы кыйыл муһукутар
үчүгэйлик, иһин ситилэр библио
текалар үлэһитиллэхтэра, телени
зордор туруорулуохтара. Эргэни
уонна культура өтүгүнэ фермалары
хааччылыны тупсарыахпыт;

— хас ый аайы отделение сүөсү
һүттэри уонна муһукутарыны ы
тэтигит үлэ түмүгүн дүүдэлэтигин
уонна эбэн дьаһаллары олохтообу
ну тэриэхпит;

— билинн совхозтук бөлүөтүк
манныксыта Ленин орденни уонна
Улэ Кыһыл Знамята орден кавалер
дара М. Е. Свиридонова «Биллэх
сыт—фермага сүрүн үлэһит» дие
«Кини» хаһыака бичээттигит ме
талийатыгар туруоруллубут бону
руохтары олоххо киллэрэр дьаһа
лары ылаттыахпыт.

Урдун социалистической эбэһээтэ
лэстибэни ылынан тураһыт, билинн
көбүлүүһүмүтин өйүүлэригэр уон
на сайынны ыйларга өлгөм үүт
ылар иһин хааччылаах социалис
тической куоталаһыны инитин тэ
һитэлэригэр республика бары сү
өсүһүттэри иһырабыт.

Социалистической эбэһээтэлэс
тибэ «Элгээйи» совхоз сүөсүһүт
тэрин уонсай муһукутарыны
ылынына.

ХОНУУ ҮЛЭЛЭРИН ТЭТИМИН НАМТАТЫМЫАХХА

Орус пятилетка төрдүс
сыйын саяагы аһыга сү
нүөһүн түмүктэтиэх.

Карл Маркс аатынан
совхоз 2000, субуруускай
дар 1200, эридиктэр 1236
уонна «Чурапчы» совхоз
570 гектар сиргэ туорах
тыах куотураалары асты
лар.

Ыһыны тэрээһиннээх со
дустук уонна балачка ха
ачыстыбалаһтык Карл
Маркс аатынан совхоз
Одзулууннаагы отделени
та (управляющий С. Х.
Матвеев) ытта. Манна
бийиһиллэри ылынас бо
лоххо, сөптөөх дьригитэ
уонна арытатыта суох
хэрүүттүрдүлэр, инкитин
бир тэтик, агрономичес
кай көрдөбүгэ иниттэр
иһаа түһэрэлэр.

Оттон «хатыһалар саасы
хорутууну улаханник ы
риердэттилар. Ити аһыга
үчүгэйлик бөлүөнүннээх
тэригитин тарыста. Кинилэр
сиркэ бөлүөнүннээх абыр
ыттыгыны тийэрэти
сирдэттилар. Сигэлэрин
хаачыстыбата өссө мөлтөх.

Мугуудайлар уонна хо
тоһолор ыйыга одус тобу

тун турбуттара. «Чурап
чы» совхоз бийыл инни
сандарыга суолта биэрб
тэ, бу үлэни мөлтөхтүтэ
рийдэ. Эридик Эрестини
аһынан совхоз туорахтыах
куотурааларга бир да ки
лограмм минеральной уо
туруууну киллэрбэтэ.

Ыһыны Эрлик Эрестини
аһынан совхоз Ха
лардаары уонна Чахыр
дара, Субуруускай аһы
нан совхоз Солонкестара,
Карл Маркс аатынан сов
хоз Болугурдаагы отдел
ениелара өссө суох быһа
нык, үчүгэй тэрээһини суох
ыттылар.

Бу күннэргэ совхозтарга
саяагы наардаһыны уонна
сүөһү аһыга буолар
куотураалар баһынаа
рыа хорутуу үлэлэрэ ы
тылдьаалаар. Бийыл саяагы
наардаһыны 1604 гектарга
он отулуохтаах, сүөһү
аһыга буолар куотура
лары ыйыны иһаа даһа кө
нөтүлүнүөтүөх.

В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһыахытаатын
управлениетын кыла
бый агронома.

Орус пятилетка, төрдүс сый

ДЕВИЗНИТ ХААЛЫЛААҒА СУОХ

БАСТЫК КИНОУСТАНОВКА

Эдэр киһомеһиник В. И.
Федоров сыйлар Одзу
лууннаагы киноустанова
та пятилетка түөрт сыл
ды быһаанна бийыл өссө
муус уотарга толорбуна.
Ласпыт өссө ыйлаагы өс

руларын коллектив 44,7 бы
рыһаан куоһаран, 1761
сала, үбү киллэрди.

Бу ситиһин бир сүрүн
төрүтүгүн коллектив ки
һини эригитин тэрээһин
нээхтик ылытар, инкитин
иһаа ортоһугар пропаган
даһыны утунулаахтык тэ
риһэрэ буолар.

Н. ЕГОРОВ.

КИНИГЭНИ АТЫЫЛААЧЧЫЛАР СИТИҢНИЛЭРЭ

тива бэс ыйлаагы сору
һун 500 сала, куоһаран, и
һыгар иһаа инкитини
115,4 бырыһаан толордо.
П. ПЕТРОВ.

ОБУРУОНКА КИҢИ ҮӨРҮӨХ

БОЛУГУР. Машаагы
хорутуоттуттарга билинн
түбүкүтүөх кэм. 22 гектарга
кыһымыта, дуу уонна мор
куон наардууту састаһып,
быһаан билиһинитин 20
гектарга оторуулуохтара
1670 кв. метр кыһык хас

ныкты расклатын үчүгү
тэ үчүгэй, инкитин оһуруот
тут бийыл өссө үчүгү
ынара суоттаналаар. Ити
ин тигэ 3000 устуука өһү
су расклатын турута эмэ
күһүданы суох.

Заһа 10 кыһыктык, Улэ
ни-хаһыны В. Н. Аммосо
на салаһаан ылытар.

Билинн наар.

КИМ ХАЙДАХ ҮЛЭЛЭЭТЭ

ТОХТУЛАР:
«Якутсельстрой» ТМУ га,
райно,
«Якутсконхстрой» ТМУ
га.

ССКП обкомугар, Саха АССР Министрдэрин Советыгар, ПССУОС-га, уонна ЫБСЛКС обкомугар

Үүтү ыһыгыга 1979 сый
быһааннарын уонна соци
алистической эбэһээтэлэсти
бэлэрин ситиһинээхтик то
дорор иһин сүөсүһүттэр со
циалистической куотала
һыларын кытык тэитэр
туһугар ССКП обкома,

Саха АССР Министрда
рин Совета, ПССУОС уонна
ЫБСЛКС обкома «Элгээ
йи» совхоз коллективна 1979
сый сайынныгар өлгөм үүтү
ыһыгыга көтөхтүт инкитин
тивэтин биһирээттилар.
ССКП обкома, Саха

АССР Министрдэрин Со
вета, ПССУОС уонна
ЫБСЛКС обкома үүтү ы
һыны элбэтэр иһин совхоз
тар сүөсүһүттэри, ферма
лары, биригээдэлэри уон
на отделениеларын соци
алистической куоталаһыла

рын кытык тэриһиллэри
гэр ССКП райкомнарын,
горкомнарын, райгосплот
комнары уонна ыта ха
һыаһытыбатын үлэһиттэ
рин профсоюзун обкомун
эбэһиннээттиилэр.

ОРОЙУОН ФЕРМАЛАРЫГАР

Бири да энчирэппэккэ

Ф. Е. Никулин аата
«Чурапчы» совхозка
бастынар кэккээригэр
смыдар.
Федор Ерексевич хаһы
да сыйын Түөһү биригээдэ
лэргэ сүөсүһүтүнэ үлэ
һилэр. Бийылгы ыһыкка
хитин 39 бороосуну сүтүгэ
суох тыһынаах интэн, хас
бирдинилэрин 100,4 кг тө
дөһүтүн бэртээхэй көрдө
рүүдүлэһэ.

ковская салайар. Ферма үр
дүнэни кытык ыйларыгар
фуражнай ынах ахсыттан
801 кг үүт ылынына.

Старшая Аграфена Пав
лосина бийэтин көрдөрүүт
958 кг тэтигэһэ. Кини
аһаардаһа ына ыйыгар ына
рын ахсыттан 203 кг ытага.
А. ГОТОВЦЕВА.

Үтүө бачымы өйөөн

«ЫБСЛКС» 66 сыйла
комсомольскай - иччэл
ферма коллективна кы
тык түмүгүнэн ситиһин
тин өссө чыгытта.

Бастык ферма үлэһиттэ
рэ үүтү калыбы ыйыгыга
соруахтарына 3 тоннаан
күлүрдүлэр. Эдэр ыйы
ныкыт комсомала Та
теяна Космофонтова ына
ыһыгар калыбыуунан 541
кг үүтү ына, оройуһега
саамай урдун ситиһиннэ
һэ.

лоз сүөсүһүттэрин ыһыры
ларынан өрө күүрдүлээн,
мээчирин ыйларыгар өссө
элбэх үрүк иһэһин дэбил
тэн, ыһылаары быһаанны
бэдьүбүн иһинэ тоһорор
ту эбэһиннээттилар.

Д. ДМИТРИЕВ.

Өссө үрдүккэ дьулуһар

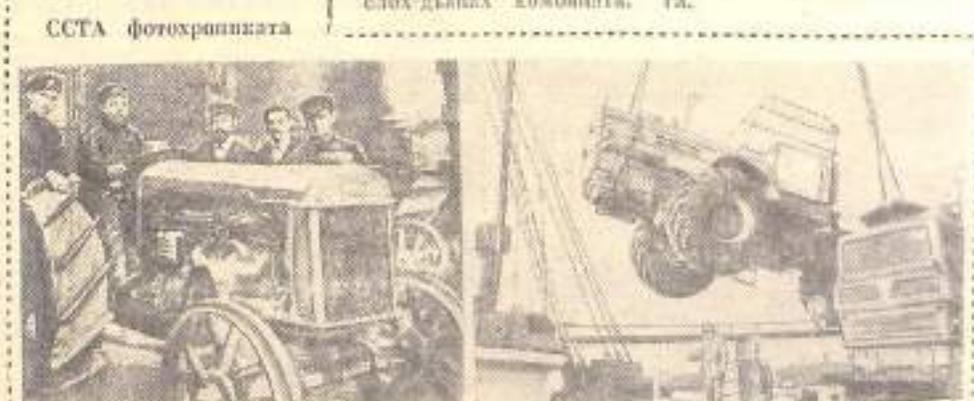
«Чурапчы» совхоз Са
лаһаары отделениетын
«Чолбон» ферматын
манныксыта Анна Афа
насьевна Никифорова
кытык ыйларыгар бэ
ртээхэй ситиһиннээһэ.

Кирдыраас сүөсүһүт 19
ынары хароһ-хараһан кы
статта. Аһы ыйга ынах ах
сыттан 844-түү кг үрүк ил
гэһин ыта.

Билинн ферма Тоһуу
ны сайылыкка өссө: Анна
Афанасьевна манна өссө
үрдүк кытык ыйларга
дьулуһар.
М. ЗАХАРОВА.

Ынах ахсыттан 801 килограмм

Кууда Куол фермата
Карл Маркс аатынан
совхозка бастык көрдө
рүүдүлэһэ.
Манна бэс манныксыт
74 ынары ына кыстатта.
Коллектив оройуон чулу
маныксыта А. П. Дьыл
Коллектив «Элгээйи» сов-

ЖЫСТЫК ТҮМҮКТЭННЭ. МЭЧЧИРЭН САБАЛАНА

★
Оройон совхозтара сыл ааспыт бэс ыйы-
гар 2337 тонна үтү маа, онтон 1477,7 тон-
натын государствоға туттаран былааны ва-
ловой маһынга 963, государствоға тутта-
рымыга 1027,3 тоннанан толорботулар.
Мэччирэн түөрт ыйыгар бир фуражнай
ынахтан 860 кг үтү ыахтаахпыт, ол иһи-
гэр совхозтарынан: Карл Маркс—870 кг,
Субуруускай—800 кг, Эрилик Эристини—
995 кг, «Чурапчы»—725 кг.

Күүспүтүн шүмэн

Карл Маркс аатынан сов-
хоз Одьулууннаага отделе-
ниенин маһыма быйыл
түөрт сирини—Харанды-
бара, Туолбукка, Тамааха
уонна Талта Чарагар са-
былаа. Тамаахтан ураты
фермаларга саз муус
угулаубута. Титинкэргэ,
сүөсүбүттэр олорор дьэ-
лэригэр быстах өрөмүөй шы-
тылыбыта. Ол гынан ба-
ран бир дьаһны сабылыкка
КВ өһөх туруоруула
ылак. Онон билигин комби-
корму ууга суурайан сиз-
тербитигэр тиһибит.
Үтү валовойунан маһын-
на, государствоға тутта-
рымыга бэс ыйдаах сору-
далыт ыраадынан толор-
рулубата. Билигин күн-
гэ 2,4 тонна үтү ыбыт,
онтон 2 тоннатын туттара
өһөрбүт. Уһулауун кини
арыы заводугар таһыбыт
эрээр, суол суобунан Урэх

Күөрэ үтүэ мистэсэ аста-
нар.
Отделение бары фермалар-
га күнүгэ үсгэ ыылар.
Билинныкыттар мэччирэн
ыйдарыгар үрдэтиллибит
эбэһээтэлистибэни ыһыан
үлэһиллэр.
Атын сирдэргэ курдук,
быһаах эмиэ сүөсүбүттэр
тиһибэттэр. Билигин отделе-
ниене үрдүнэ 36 маһыныкыттан
30-чата эрэ баар.
Аны арыах хонугунан 20-
чэ элэр сүөсүбүт үөрэххэ
барыахтаах. Маһыаха сү-
рүк эрэлбит—Анна орто
оскуоланын бүтэрээччилэр.
Дьэ ити курдук, отделе-
нисеба үтү маама наһаах.
Ону үрдэтэргэ, ааспыт ый-
дарга сизгэ ылабатахтын
сигэрэргэ бары күүспүтүн
түмэбит.

С. МАТВЕЕВ,
управляющий.

Графика киририһин

Сыл бэс ыйыгар совхоз
валовойунан 323 тонна үтү
ыата. Ити былаантан 161
тоннанан арыах. Государ-
ствоға туттаран сорудаары
120,2 тоннанын толорботу-
бүт.
Болтоғолор ордук улаах
хаалыкыахтар, балаанна-
рын 60-на эрэ бырыһан
толордулар. Атын да отделе-
ниеларыт кердөрүүлэрэ
наһаах.
Бэс ыйынан саһатыгар дьэ-
ри фермалар күнүгэ икки-
һингэ ыа олорбуттара. Са-
былыкка таһыбыт баста-
кы күнүртэн үсгэ маһын-
на дьэ киририһтэрэ. Суол
суобунан Болтоғого үтү
арыыны олороллор. Оттон
селовьентар уонна хатыла-
лар заводка туттараллар.
Бу күнүртэ сабылыкка
көһүү саһалаанна, үс-түөрт
күн иһинэн бүтүөбэ. Сабы-
лык фермаларга барыла-
рыгар быстах өрөмүөн ыһы-
тылына. Ханас Эбэрэ,
Кыыл Баһыгар уонна Чы-
рыдаһыга маады механика-
скай маһын тэрпиһэбэ.
Чырыдаһы ферматыгар
электролия тәрдымыы-
та ситэриллэ ылык.

Бэс ыйынан саһатыгар дьэ-
ри фермалар күнүгэ икки-
һингэ ыа олорбуттара. Са-
былыкка таһыбыт баста-
кы күнүртэн үсгэ маһын-
на дьэ киририһтэрэ. Суол
суобунан Болтоғого үтү
арыыны олороллор. Оттон
селовьентар уонна хатыла-
лар заводка туттараллар.
Бу күнүртэ сабылыкка
көһүү саһалаанна, үс-түөрт
күн иһинэн бүтүөбэ. Сабы-
лык фермаларга барыла-
рыгар быстах өрөмүөн ыһы-
тылына. Ханас Эбэрэ,
Кыыл Баһыгар уонна Чы-
рыдаһыга маады механика-
скай маһын тэрпиһэбэ.
Чырыдаһы ферматыгар
электролия тәрдымыы-
та ситэриллэ ылык.

Мэччирэн ыйдарыгар
бирдин фуражнай ынахтан
болтоғолор 800, хатылылар
700, солоньестар 850 кг үтү
ыарга эбэһээтэлистибэ
ыһыан үлэһиллэр.

Түмүктэн эттэххэ, Соло-
вьев уонна Хатылы отделе-
ниелара кэлэр ыйга үтү
маһын графикар кирирэн
ыахтаахтар. Оттон болто-
ғолор атырдыах ыйыгар
киририһтэрэ дьэ сабада-
лыбыт.

Е. АНДРЕЕВ,
Субуруускай аатынан
совхоз ылаабынай
зоотехника.

КИМ ТӨӨҮҮТҮ БЫРЫЙ?

Отделениелар, совхозтар	Мам ыйы 21-28 күнүртэгэр		Мам ыйы 28-бэс ыйы 4 күнүртэгэр	
	Валовойу- нунан маһна (центнер)	Государ- ствоға тутта- рылына (центнер)	Валовойу- нунан маһна (центнер)	Государ- ствоға тутта- рылына (центнер)
Одьулуун	187,6	159,6	187,6	159,6
Болюгур	133,0	112	147	126
Муғудай	119	70	140	105
Бахсы	92	—	91	—
Карл Маркс	439,6	341,6	565,6	390,6
Хатылы	59	31,5	77	49
Болтоғо	86	56	91	59,5
Солоньев	96	87,5	126	100,5
Субуруускай	241	175	294	209
Хонтоғо	149,8	140	175	140
Хадаар	172,2	126	164	126
Хайахсы	134,4	98	134	105
Чаныр	154	126	154	133
Эрилик Эристини	610	490	627	504
Сылаа	145,3	128,2	145,5	128,2
Килэки	41,3	32,2	41	32,2
Арымаах	44,7	33,4	44,7	33,4
«Чурапчы»	231,3	193,8	231	193,8
Оройон үрдүнэн	1522,3	1200,4	1717	1297,4

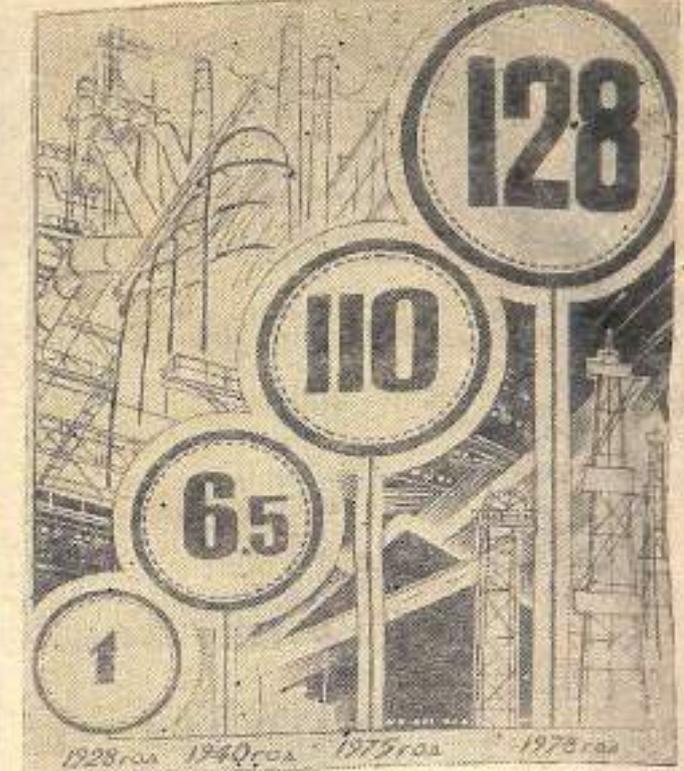
Ты хаһаайыстыбатын управления.

Кирбиилэрбит үрдүктэр

Ааспыт бэс ыйга отделе-
ниене үрдүнэн валовойунан
163,8 тонна үтү маһыт,
сорудалытын баара-суоҕа
54 бырыһан толордубут.
Итинэн государствоға 99,8
тоннатын туттардыбыт, а.э.
былаан 44 бырыһан эрэ
толорулуна.
Түөрт ферматтан үтү
маһын былаанна «чолбон-
нор» эрэ толордулар, мам
ыйыгар сорудаларын 20-чэ
бырыһан куобардылар.
Сорудаларын Улахан Күөл
фермата 54, бэрэлэр 48, Ар-
даа Хотон 57 эрэ быры-
һан толортоотулар. Итин-
ник хаалы, биллэн турар,
тэрэһин ситэс суобуттан,
үтү иһин осхунуу мөлтө-
бүттэн таһыста.
Маһыныгы билигин Там-
ылыкка уонна Бэрэ сабы-
лытарыгар көһөрүдүбүт. Бу
күнүгэр Сантараакка уон-
на Дьээриллаада таһыма-

Ити сайылыктарга
КВ өһөхтөр таһыллан ту-
раллар.
Үтү Мун Күөлгэ сүө-
гэйдик олоробут. Онон
аһытыы-кутуугу таһыма-
т.
Ааспыт нэһилэбэ 145
центнер үтү маһыныгыттан
128 эрэ центнерин тут-
тардыбыт. Итинник саба-
нан бардаһына, ыллаары
былаанымнан толорбот ту-
рухтаахпыт. Онон мэччи-
рэн ыйдарын мунутуур
көдүүстээхтин туһанан үтү
маһын тосту үрдэтэргэ сү-
руктаныбыт. Билинныкыт-
тар фуражнай ынах аһыт-
тан ортогуунан сайынны
түөрт ыйга 974-түү кг үтү
ыарга эбэһээтэлистибэ
ыһынылар. Ити—бэйэбит
ылаһытыгар үрдүк кир-
би.

А. СИВЦЕВ,
«Чурапчы» совхоз Сы-
лааннаады отделеени-
тын управляющий.

ССРС-эр промышленной производство үмүттү
диagramмат (1928 снл—1).
ССТА фотохроникага.

Профсоюзнай олох КУОТАЛАҤЫ КӨДЬҮҮЭ — ТЭРЭЭНИН ИТТЭН РАБОЧКОМНАР ПРЕДСЕДАТЕЛЛЭРЭ КЭПСИИЛЭР

Б. БАШЕВ («Чурапчы»
совхоз):
— Ростовчаннар бачама-
парынан бир да хаалы-
лааба суох үлэһир иһин
хэмсаһыны өйөөн бары
улэ коллективтарыгар мун-
нахтар ыһылынылар.
Куоталаһамага аһыс сабы-
лык фермалар коллективта-
ра кириһтилэр. Кинилэр
сабыны түөрт ыйга
фуражнай ынах аһыт-
тан 974-түү, оттон бэрэлэр
990-нуу кг үтү ыарга
соруу туруоруһулар. Совхоз
бастык маһыныкыттары
М. И. Иванов, М. И. Ма-
корова, Ф. Е. Ноговица
уонна У. Е. Макарова ты-
һынчалаах кирбинин ыла-
га дьулуһуохтара.
Социалистическай куот-
алаһы тэрэһинигэр сорох
сантардылары киллэрэ-
һит. Холубур, сабыны
аһы коммунист эбэтэр
көксомолон, народнай де-
путат уонна сүөһү инти-
ни специалиһа састаа-
таах тройкалар тэрпиһ-
һилэр. Кинилэр сорукары-
ны күнүгэ үлэни хон-
туруулаһыны, быһаччы кө-
мөлөһүү, көрсүлэр ыара-
хтары туоратар суһал
дьаһаллары ыһы буола-
лар. Коллективтарга уон-
нуу хоно-хоно былаан-со-
рудах тиэрдиһэр буолю-
бо, ол үтү маһытан көрөн
үрдэтиһэн иһиһэ. Дека-
далар түмүктэрэ тута та-
һарылаан, үлэһиттэргэ
тиэрдиһиһэ.
Бу күнүгэр сабылыктар-
га көһүү сүһүгүн бүтэ.
Сылаа фермаларыгар Куль-
тура дьэһин үлэһиттэрэ

кыһыл муһукутары өһө-
тоотулар. Билигин куот-
алаһы хаһымытын күнү-
көрдөрөн, көбүн өссө кү-
дэн иһэр сорукаахпыт.
Г. АДАМОВ (Эрилик
Эристини аатынан совхоз):
— Мэччирэнги туһа-
най үтү өлөмүнү ылар ту-
һугар дьэ-чаччы ударнай
дык үлэһиһхэ маада. Ити
иһин совхоз сүөсүбүттэрэ
мэччирэн ыйдарыгар үрдүк
соруу туруоруһулар; хас
бирдин фуражнай ынах-
тан 995 кг үтү маһыныкы-
таах, ити иһингэр Хадаар
уонна Чаныр маһыныкыт-
тара 1000-лаах кирбиник
ылар иһин осхунуохтара.
«ВБСЛКС 60 сыла» ком-
сомольскай-ычат ферма
коллективта ынарын аһыт-
тан 1212 кг, Эбэ фермата
1094 кг ыарга эбэһээтэ-
листибэ ыһынылар.
Ычат сүөһүнү көрөһү-
лэр хас бирдин субаны
100 кг, ыларын 80 кг төлө-
бүттэргэ тылларын биэр-
лэр.
Социалистическай куот-
алаһы көдүүһүн уонна
досго сабыдылын үрдэ-
тэр иниттэн үтү маһы
түмүгүн хас декада аһын
түһааран, эһин сорукара-
ры тиэрэни иһэргэ быһаар-
дыбыт. Кыһылаахтары
декадалар түмүктэринэн би-
һаран иһиһиһит.
Социалистическай куот-
алаһы хаһымытын күн
билиһгэ тута тиэрлэр саа-
тан бюллетенилар, ферма
досвинктерин, акраннар,
о.а.а. формаларын бэһээт-
төн бэлэһээтиһит.

Агитатордарга, политинформатордарга көмө

СОВХОЗТАР СҮӨҮ ИТИИТИГЭР 1979 СЫЛ БЭС ҮЙҮН 1 КҮНҮНЭЭБИ

Совхозтар	Эт өһөһуута (центнер) тыһынаах ылаһымынан				Үтү валовой маа (центнер)				Бир фуражнай ынахтан маһна (кг)				Үтү государствоға атылааһын (центнер)				Эти государствоға аты- лааһын (центнер)			
	Сыл агыр- дылаан	Туола	%	1978 с. ±	Бэс ыйдааһы былаан	Туола	%	1978 с. ±	Бэс ыйдааһы былаан	Туола	%	1978 с. ±	Бэс ыйдааһы былаан	Туола	%	1978 с. ±	Сыл агар- дылаан былаан	Туола	%	1978 с. ±
К. Маркс	1730	2656	153,5	+1173	11480	8014	69,8	-3448	449	320	-133	8830	4989	56,5	-2438	1750	2531	144,6	+1253	
Субуруускай	790	1364	172,7	+356	4840	3236	66,9	-566	380	259	-98	3520	2318	65,8	+25	800	1357	169,6	+326	
Э. Эристини	1430	2723	190,4	+1416	10920	8927	81,7	-2417	579	464	-149	8220	5515	67,1	-1216	1450	2656	183,2	+1388	
«Чурапчы»	590	1487	252,0	+769	5760	3195	55,5	-906	380	209	-52	4280	1952	45,6	-517	600	1310	220	+634	
Ор. үрдүнэн	4540	8230	181,3	3714	33000	23372	70,8	-7337	456	324	-113	25050	14777	59,0	-4165	4700	7901	168,1	3816	

ХАКАС ЛИТЕРАТУРАТЫН КҮННЭРИН КӨРСӨ

Бэс ийн 7—12 күннэригэр бийги республикабытыгар Хакас литературатын күннэре ытыллаллар.

Литература күннэригэр кыттыны ыла Хакасский автономнай уобалстан ССКП Абаканнаафы горкомун секретара Мария Терентьевна Кабелькова салайааччылаах сурыйааччылар уонна искусство үлэһиттэри делегацията бүгүн Якутский куоракка кэлэр.

Бырааттыы Хакасия делегациятын 7 киһиттэн састааптаах бөлөҕө уонна Саха сирик сурыйааччылары бийги оройдоммутугар тахсааллар. Ошон бэс ийн 9—11 күннэригэр оройдонна Хакас литературатын күннэре ытыллаллар.

ЛИТЕРАТУРАЛАР ДОБОРДОҕУУЛАРА — НОУОТТАР ДОБОРДОҕУУЛАРА

Хакасский автономнай уобалас 1930 сыллаахха тэриллибитэ, Красноярскай кыраай састаабыгар кирсэр индустриальной-аграрнай уобалас.

Хакас литературата порот быларыгы баай фольклорутар олобуран сайдыбыта. Хакас фольклорун сүдүк үйүзүн кэпсээннэр, бүхатырдар тустарынан ыныскыт сөһүннэр байыталлар. Олоргон ордукааһык «Алтын Арыт», «Абынжи», «Пора Нижи» ыллаллар. Бу фольклорнай абынчылар хакас порота былар быларыттан атын сүртэн кирбит талабырдыттары утары эрдээх охсууутун хоһуйаллар.

Суругунан литература Хакасияда Улуу Октябрьскай Социалистическай революция эрэ испинтэн үксэбитэ уонна сайдыбыта. 1926 сыллаахха хакас тылынан суруй-бичик сайдыыта сабадаммыта. 1927 сылтан ила Хакасия бастаан суруйааччыларын хоһооннор, очеркалара уонна кэпсээннэр бичээттэминнэртэр. Ошон садалаан, порот тылынан абынчытыттан испинтэн-мутууттан, улуу нуучча литературатын үтүө сайдылыынан хакас литературата сайдыбыта.

Хакас советскай литературатын төрүттээчинэн В. А. Кобиков биллэнэр. Кини—хакас тылынан суруллубут «Айа» дини сөһүн уонна «Хакасия ылдылар» дини хоһоонор уон-

на кэпсээннэр хомууруулууктары автор, Хакасия литературата сайдыытыгар бэлтэр ыллааты поэт П. М. Штыганов, поэт уонна драматург М. С. Кожок, поэт М. А. Ариганов ылдырбиттэрэ. Хакасия дэрэбинэтигэр социалистическай уларты тутууну кизгини көрдөрбүттэрэ. Сэрин ылдырытар биллэни хакас литературатын бэс-көс суруйааччылары Н. Г. Доможаков, И. М. Костяков, И. Г. Котишев айымныларга сипинтэрэ-хоһууттара.

1949 сыллаахха РСФСР Суруйааччыларын Союду Хакасиятаагы отделениета тэриллибитэ. Хакасия советскай литературатын сүрүн темата—уобалас хоһууларын уонна тууулары үлэһиттэрин героическай үлэмэрэ, кинилэр баай дууһаларын, сирдэрин-майгыларын арыыйы.

Билигин хакас суруйааччыларын айымнылары Хакасия тас өттүгэр кизгини биллэлэр. Советскай аабылчылар Доможаков «Ирлах залга» романын, М. Р. Банков «Мин кэллим эйиэхэ» дини хоһооннорун уонна поэмаларын хомууруулуугун, М. И. Чебодаев «Бэри үкүэйи» поэматын, М. Е. Кильчиакон «Эйя аптата» комедиятын, о. д. а. бэргэ сөбүлээн биллэни тураллар.

Эдэр суруйааччылар Г. Топанов, С. Чарков, Ф. Бураков, К. Нербышев, о. д. а. поруоттар добордоһууларын, эбэ иһин охсу-

буу тематыгар талаарым-лаакты үлэһиттэр. Хакасия сирик суруйааччылары антературада пин бастаан хоһоонуларыттан садалаан нуучча уонна советскай литература ыластиктарын мастарыстыбаларыгар үһүйдүлэн үөрэмилтэрэ, кинилэр айымныларын бөлүлэрип тылларыгар эбэтик тылбаастаатылар.

Ошон Хакасия поруотун литературата Улуу Октябрь күнүн атынан сайдыбит советскай литература бичиктиеспат сорботунан буолар.

Балдыттарбыт бичиктэ ылдыан оройуон олоһун уонна үлэтин кытта бэлтэхтэрэ, олохтоох суруйааччылары уонна айар мчаты кытта көрсүһүөхтэрэ. Оройуоннаагы «Культур» дьэтингэр добордоһуу бэчэрэ агаарылыа. Ошо ылдыттарбыт кэпсээннэрин испинтэн, концердарын көрүөхпүт.

Бэс ийн 10 күнүгэр Хакас литературатын күннэри Н. Д. Субуруускай атынан совхозка салгыны ытыллыахтара.

Ошон Хакас литературатын күннэри оройуон культурнай олоһор бичик кэрбэлэ соботинан буолуохтара. Литературалар добордоһуулары поруоттар добордоһууларын бырадыныгыгар кубулуйуохтара.

М. ПЕРМЯКОВ,
ССКП райкомун
иккис секретара.

ДОБОРУМ ХОҔООННОРО

Москвада М. Горькай аатынан антературиной институтка үөрөтө ылдыанмын ангар илиилээ. халгара, хоп-хоһуу ылдырбүт баттахтал, бичиктэ маарынылар сөбүлэстэх студенти бэлтэти көрбүтүн. Билсиптин—Айя дойдуну көмүскүүр Улуу сэринтэ илитин сүтөрбүт, хакас тылынан драматурга уонна поэт Михаил Еремеевич Кильчиакон эбит.

чылаһ тылбаастаан, эбэ-тестурда турар, дойдуга кизгини бэлдэбитэ. Бийги ылдыыныт—эбэ-драма уонна хоһоон испинтэн автор, ССРС Суруйааччыларын Союду Хакасиятаагы отделениета секретари. Мин доборум Михаил Кильчиакон үс абынчыну нууччалыктыан тылбаастаатым уонна кини бийги быраатты республикабытыгар доордохтук ылдытытырдыгар бадырабым.

Феокист СОФРОНОВ.

Михаил КИЛЬЧИАКОВ

ЛЕНИН

Долгун былыты алмаастым дьаһа, сабыан,
Добун тыла сиригэр таска тургайар,
Сайка тийиллэн, сапары өбөөн,
Турар Айя иккигэр Сайк.

Билсеп утумаар сүрдүн өйдөһө,
Үйүлөр кудуордарын оторү көрө.
Аарыма Енисей күстөр уларым
Хомуобутун күрдүн, үтүө поруоттары
Кини айырым түмүтэ биер үөлэ,
Нолхора сиктик хоһу биллэмээнэ,
Спакси күн карбалатым садыарта.

Кини үрдүгэр күн эрэ дьаарбайар,
Кини таһыгар хоп эрэ ылбайар.
Өчүрө сүрээттэн тала көтөн, Килсептэ
Муустоһа муорча дьаардар дохторунун.

Саха тайа ардыга баарыма, таһа,
Улуу кийи аагы амануула сово,
Хайаган орүстөр сүрүлэрип күрдүс,
Ленин дьон сүрүрү тымынаах курдуу.

Үйүһүмчү үрэхтэн эбиллэн ылардыар,
Олорго ылдыбыт Гениди көрүстүар.

АТЫР КУЛААҔАЙ

Мэчинэ ылдыар кулааһай үөрэ,
Мэчинэ ылдыаллар тыһылар.
Арай бичир атыр кулааһай эрэ
Антах турар, тыллар-хабыллар.
Киниэ таһаатын киз туттан,
Кини бөлүлөх быратта оһуолуур,
Уон икки адыр садалаах муһууан
Ого бэстэри садалаан оһуууур.
Турору былаарга өрө кыраһаан,
Турла муостарын көхсүгэр ууран.
Испинтэн имэниэхтик айаатыан,
Эисэлиттэ эбэт тымын, хайанан,
Көндөй ол дуорааны истэр курдук
Күһүгү намыһах күһүт кытта.
Адыс ошо захайбакка, дохсууну
Атыр кыла айаатаан хайкынатта.

Ону билэр... Кирсэр кыла суол,
бадыра,
Эһиэ: «Күн көрсүн эһиги кытта!»
Иһилэр булчут ытырар маһа.

Хойуу тымын, таас да сымараны
Курдаттаан, ол оһуостарга оһуулар.
Истэн өйдүүлэр ол ытырыны,
Эһиэ испини, атыр кулааһайлар.

Кулааһай ол дьэни бирдааттаан иһэн,
Хорос тыла түстэ куттаан билэн,
Мэчинэ ылдыар үөрүгэр хайыста...
Биер сна тыһа салгыны саатаратта.
Түөх буолтуу билдэге кулааһай, Кини
Турар сагыр да—туһага халтарыар.
Кини турбат—олорор; ол кинини
Киниттэн үһүт түөх эрэ хан хайар.
Буур кулааһай оһон туруон-санаалтыр,
Муһууан атары өһүү садалаһар,
Улахан баһа уот курдук салдыр,
Уонна хан-хана сүүрүктүү тымылар.
Төрөбүт оһуурун күһүгү бэрэ
Күдэ тымын сиптан күлүүрдэ.
Дүккүк тынаат, түөрт салдалас атыр
Түлү-балы буолан, төһүрүн турар.
Кини күһүк-күдэни бичирге муһуан,
Көрдөһүн үөрүгэр айлаата баран,
Кыбылаан алпа кырылаах таһыгар
Кыла суорбаттан сорууан иһинтилан.

«Бэс тинт оһуурдарга баара буолаарай
Минэх тулуһоох бичир эмэ кулааһай?
Оһуур быһынан оһуолуу, ыһырыас
Оһоорор миниги үрбөт дуу эт бабас?
Муһууан быдыты күтэ испиниэ,
Атыр кулааһай эбэлтыр муһууу.
«Мин ытырабын иһиниэ эспинэ»
Минэхэ тулуһоох бичир молун бууру.
Хантан дьэни харсааны хайытын—
Хабаран муһууан халдыһах эһи.
Кыбылаах да иһаа чабыламмын.
Кыаттарбыт да санаатын түһүрбөтүн
Оо, тайга соһуона! Кыла, көтөр барыта

...Буур кулааһай ол уон икки салдалан
Муһуун көрдөрө-көрдөрө, минэхэ
Кырылаас булчут минин дьэ
садалах:
«Кыла-сүөл санаатын хыһып иһи
билдэһай!
Өлгөн булт этэ—өрүү үөрбөтөрүн!
Өлөрбүт сабын иһи кизр кистэбитим.
Эһилээн түспүтэ халсаһа булдум—
Эһиэ үрдүттэн, Оо, сорбун, оо,
муһуун!»

СЫЫППАРАЛАР, ЧАХЧЫЛАР

Хакасский автономнай уобалас территорията соһуруу-улаһи Сибирсэ Минусинскай уонна Чулымскай өлгөһүмэ сорботугар сытар. Иһа—61,9 тыһ. кв. км., нөһүлөһүөтэ—483 тыһ. киһи (1977 с. даһнаһынан), 12,3 бирыһыана хакасстар (67 тыһ.), 78,4 бирыһыана нууччалар, ошон уратылары—украинцтар, татардар, мэрдеалар, о.д.а. оһунгар.

Уобаласка тас чот, тилер рудата, о.д.а. сир байыра хөстөһоллөр. Чэпчэки, ойуур, айылык промышленностари сайдаллар. 1941—1975 сс. Хакасияда олоһоһой промышленнай боробуукуһа көһмэ 11 төһүтү түмүтэ.

Хакасия 8 оройуоннаах 5 куораттаах, 17 куораттыгы тинтөөх бөһүлөһтөрдөһ. Киниэ—Абакан куорат. Хакас тыла түркскай тылларга кирсэр.

КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Ынах төрөөтө		Ынах сүөлү өлүүтэ		Ол иһингэр ыһырай		Ынары исп. сипмэлээһин	
1978 с.	1979 с.	1978 с.	1979 с.	1978 с.	1979 с.	График	Туоһа
1682	1361	143	358	60	81	803	727
582	599	179	162	68	68	313	248
1322	1261	92	145	25	65	626	470
980	766	209	254	94	87	446	433
4566	3990	623	919	247	304	2187	1878

Государственной статистика оройуоннаагы испинтурата.

БАЛЫК ҮӨСНӨТӨР ВЕРТОЛЕТ

Краснодарскай кыраады Алтайскайдаагы балык көһмөһүтүн күөлүлэригэр картары, талстолобиктары, үрүн аһуурдари салгынынан көһөрүүтэ эксперемент ытыллар. Балык маһаларын вертолеттар соһа сирэ ыллаах көһөһөрдөрүнөн таһаллар (спинкоһа).

Е. Шуленов фотоһа.
ССТА фотоһоһиката.

БУЛГУННАХТАР

Олоһо оһоһоһор дьоллоһо күн суох этэ.
Өбүгэ нууччалык бичир аты мэнэһтиһүтэ.
Күн рогуттан кубарыа,
Килсеп испинтэн чабылыа,
Булгуннахтар ралаллар,
Булабут суоллары халсипиллар.

Алтан-тан үөрүн Сала уһуор хыһыан,
Поруонну бырааттаһына быһаһыаһы,
Аарыма сэрни айаһаһыаһы
кыһаһыһын,
Абахан сүүрүтэ ыллааһыта.
Өр буоһа мар иһиһ, тилер тыһа
там баһытэ.
Үһүүлээх баһыһа булгуннаһар.
Аһаһык порота дьаһ быһуру
бэһүтэ
Иһиһа ыллаһык дойдугуһар.
Кыһаһыаһы кыһыһык тыла
кыһыһыһын,
Кыһаһык кыһыһыһы бичирдар.
Өчүрө армаһаллар оһо-маһан
Бурдуһа муһуут булгуннаһтар.

